

MŰSZAKI KÖNYVEK KÖZPONTI CIMJEGYZÉKE

A MEGYEI KÖNYVTÁRAKBAN.

Az 1956. évi 5. sz. /könyvtárügyi törvény/ erejű rendelet az Országos Műszaki Könyvtár feladatává teszi többek között a műszaki KC /központi címjegyzék/ felállítását. Ez a központi címjegyzék fontos hiányt pótol majd. Lehetőséget nyújt az ország műszaki könyvállományának felmérésére és áttekintésére, felbecsülhetetlen segítséget nyújt elsősorban a budapesti kutatóintézeteknek, fontos segédeszköze lehet a külföldi megrendeléseket engedélyező szervnek, stb. Vannak azonban olyan feladatok, amelyek gyors megoldására az ilyen hatalmas méretű vállalkozás nem, vagy csak nehezen lehet alkalmas.

A műszaki fejlesztés szükségessége megkívánja, hogy közművelődési könyvtárhálózatunk is foglalkozzék a szakirodalom fokozott olvastatásával. Ha azonban a fokozott propagandatevékenység nyomán valóban felébred az érdeklődés, akkor sokszor már kezdetben elakadnak könyvtárosaink, mert a jelentkező igényeket csak igen kis mértékben tudják kielégíteni. A közművelődési könyvtárak a rendelkezésre álló beszerzési keretnek 14 %-át költik mezőgazdasági és műszaki szakirodalom vásárlására. Ez az összeg még az olcsó népszerű művek beszerzésére sem mindig elegendő - a költségesebb szakmunkák megvásárlására azonban ezek a könyvtárak alig gondolhatnak. Ugyanakkor hogy csak egy példát említsünk - a miskolci megyei könyvtárat rendszeresen látogatják mérnökök, technikusok, a műszaki egyetem hallgatói, és keresik a szakfolyóiratokat, szakkönyveket. Ezt az érdeklődést pedig az állami könyvtárhálózatnak nem szabad elhárítania, sőt minden eszközzel bátorítania, támogatnia kell. A vállalati műszaki könyvtárak nem nyilvánosak, legtöbbször munkaidő végeztével bezárnak; így nem is lennének alkalmasak a szélesebb olvasóközönség igényeinek kielégítésére.

Ezt a problémát oldhatnák meg az ún. területi műszaki központi címjegyzékek, vagyis olyan katalogusok, amelyek tartalmazzák a terület legfontosabb üzemi, vállalati és kutatóintézeti szakkönyvtárainak állományát. E központi katalogusok helye a megyei /a közigazgatás tervezett átszervezése után esetleg városi/ könyvtár lenne. Ezek a területi

katalógusok hasznosan kiegészítenék az OMK-ban létrehozandó központi katalógust. A bevezetésben vázoltuk, milyen feladatokat képes ellátni egy ilyen nagy apparátus. Azt is fel kell azonban ismernünk, hogy gyors tájékoztatásra, a szükségletek azonnali kielégítésére nem alkalmas szervezet. Megtörténhet pl. - maradjunk a miskolci példánál - hogy a Dí-má-
vág Gépgyár az OMK-tól kér könyvtárközi kölcsönzésben egy sürgősen szükséges külföldi művet. Az OMK esetleg megállapítja a központi címjegyzékből, hogy a keresett mű megvan a diósgyőri Lenin Kohászati Művek állományában is. Ez a művelet - még a legjobb esetben is legalább egy hetet vesz igénybe. Ha azonban a miskolci megyei könyvtár rendelkezik a megye szakkönyvtárainak központi címjegyzékével, telefonon, percek alatt megállapítható a keresett mű lelőhelye.

A rendkívül lényeges gyorsaságon kívül ezzel a módszerrel tehermentesíthető volna némileg az OMK könyvtárközi kölcsönzéssel agyonhasznált állománya is - ami ugyancsak nem megvetendő szempont.

A területi központi címjegyzékek kettős célt szolgálnának.

1./ Lehetővé tennék, hogy a résztvevő könyvtárak a saját állományukon kívül könnyen és gyorsan hozzáférhessenek a többi üzem vagy kutatóintézet szakanyagához is. Természetes, hogy elsősorban rokonszakták, valamint kiegészítő iparágak szakkönyvtárai jönnének számításba.

A létesítendő központi katalógusokat azért kívánjuk éppen a megyei könyvtárakban felállítani, mert fejlődésük azt mutatja, hogy e könyvtárak a könyvtárközi kölcsönzés vidéki központjaivá válnak. Ennek a tevékenységnek az ellátását nagymértékben segítené az új KC.

2./ Amennyiben a megyei könyvtár olvasói olyan műszaki könyvet keresnek, amely a könyvtár állományában nem található meg, úgy vagy könyvtárközi kölcsönzés segítségével szerzi meg a kért hiányzó művet, vagy, ha ez lehetséges, átirányítják az olvasót a megfelelő műszaki könyvtárba. Ez a módszer is alkalmas arra, hogy megnövelje az üzemi műszaki könyvtárak olvasóinak számát.

A műszaki KC megteremtése természetesen nem jelenti azt, hogy tehermentesíteni kívánjuk a megyei könyvtárakat a legszükségesebb magyar műszaki irodalom beszerzésétől. Ezt nemhogy csökkenteni, de növelni kell a jövőben. A KC a ritkábban keresett és külföldi művekkel segíti ki a megyei könyvtár olvasóit.

Azonos célokat szolgálna a megyei könyvtárban felállítandó központi folyóiratnyilvántartás is. Ez a nyilvántartás biztosítaná az ország területére járó nagyszámu külföl-

di műszaki folyóirat megfelelő felhasználását és egyben ugyancsak nagymértékben csökkentené az OMK folyóiratállománya igénybevételeének tülterheltségét.

Ezeknek a terveknek megvalósításához elsősorban arra van szükség, hogy megszűnjék a különféle könyvtárhálózatok elszigeteltsége. Az Országos Könyvtárügyi Tanács mintájára területi szintem is létre kellene hozni egy-egy olyan bizottságot, amelyben az állami, valamint szakszervezeti közművelődési és a műszaki könyvtárak is képviselve volnának. Ez a bizottság állapítaná meg a helyi viszonyoknak megfelelő együttműködés legmegfelelőbb formáit.

Tisztában vagyunk azzal, hogy ezek a lehetőségek erősen korlátozottak. A megyei könyvtárak ezekben az években alakítják ki szükséges katalógushálózatukat, és megnövekedett feladataik ellátása mellett ez a munka sem halad a kívánt ütemben. A jelenlegi létszámkerettel legfeljebb arra vállalkozhatnak, hogy a műszaki könyvtárak által átadott katalóguscédulákat rendezzék és besorolják. Ez annyit jelentene, hogy a műszaki könyvtárak minden ujonnan feldolgozandó könyvről vagy folyóiratról a szokásosnál eggyel több katalóguscédulát készítenének. Az anyagnak visszamenőleges feldolgozása egyelőre megoldhatatlannak látszik; megvalósulása nagymértékben függ az említett bizottságban résztvevő szervek áldozatkészségétől. Néhány nagy műszaki könyvtárnak azonban van főlős cédulaállománya /pl. a győri Wilhelm Pieck Vagongyárnak/ vagy sokszorosított füzetkatalógusa /diósgyőri Dimávag Gépgyár/; amely alapját képezheti a KC-nek.

Lehetetlen és fölösleges kívánság lenne az ilyen területi központi katalógusnak valamennyi megyében egy időben történő életrehívása. Elsősorban iparvidékeken látjuk célirányosnak így Miskolcon, Győrött és Tatabányán a megyei, valamint Sztálinvárosban a járási könyvtárban.

Miskolc és Győr esetében a szükségességet az is indokolja, hogy e két városban nincs megfelelő más tudományos, illetve egyetemi könyvtár. A város lakóinak növekvő tudományos igényeit itt a megyei könyvtáraknak kell kielégíteniök.

- x -

A műszaki fejlődés egyre gyorsabb üteme feltétlenül megkívánja, hogy könyvtáraink az eddiginél alaposabban felkészüljenek a fokozódó érdeklődés kielégítésére. Ezt a célt szolgálja javaslatunk.

Simon Mária Anna